
Rakovszky Zsuzsa

AZ IDŐRŐL

Kísértetek

Nincs múlt idő. A múlt nem múlik el.
Megőrizzük, ahogy a rég leégett
erdők virágorát a tómeder
iszapja. Ami volt, nem ér sohase véget:
megszűnik és nem tud megszűnni mégse.
Mint a málnadzsemben rekedt darázs
nem tudni, honnét hangzó zümmögése,
mint mikor távoli rádióállomás
sercegése szüremlik a két szó közti részbe,
míg végül átszakad valami gát,
egy ponton a jelen szövete enged.
Mondjuk, hiperérzékeny kamerád
a néptelen utat, hófoltos búzaföldet
filmezi napokig, pár szélfúttá pocsolyát,
aztán mikor előhívod a filmet,
döbbenet látod: a földeken át
furcsa egyenruhában katonák menetelnek...
Menekülők: teherkocsin, gyalog,
bőröndöt hurcolnak, vagy megrakott
gyerekkocsit tolnak, vagy épp egy szál ruhában
áradnak végtelen sorban – nem hagy nyomot
lábuk az út porában, a szőlődomb sarában...

Vagy amikor hazafelé menet
a sáros földúton kikászálódsz lerobbant
autód alól, és látod, hogy rád sötétedett:
sötét eget tükröz a recés keréknyomokban
csillámló viz, már csak alig dereng
az ócska fürdőkád, a szétesett
gyerekkocsi odébb, a szélső fák tövében,
egyszerre a kopasz gallyak fölé lebeg
a hold gázzal töltött léggömbje, és a fényben
a domb mögül tankok kanyarodnak elő,
a holdfényben tisztán kivehető
a kormánynál az arc is, feléd közeledőben,
mikor épp úgy döntesz, filmforgatás,
és közelebb merészkednél: a robbanás,

a láng, a robbanás, az elszenesedő
test, mintha ami történt, nem bírna az időben
odébbforogni, és csak ismételné magát,
mint elakadt lemez, a fölsértett levegőben...

Vagy biztonsági őr vagy, s éjfélkor körbejársz,
zseblámpád fénye az üres telek
gyomos földjén motoz, ahol a régi ház
húlt helyén parkoló vagy irodaépület
kel ki, a fénynyaláb lapátnyelet,
tócsát, téglarakást forgat elő
az éjszaka talajából, meszes fűvet,
s egyszer csak helyhez szögezi a rémület:
látni nem látni mást, csak a betonkeverő
kövér körvonalát, de mintha emberek
tolonganának ott, egész harsány tömeg,
lábdobogás, harangszó, süllő hús sercegeése,
vontatott templomi ének, éles gyerek-
hangon mondóka szálldos a puszta föld felett,
visongó nevetés csap részeg hetvenkedésre:
mint éjszaka falakból a meleg,
úgy párolog a földből elsüllyedt életek
beléivódott öröme és szenvedése...

Vagy este kiszaladsz a kinnfeledt
mosott ruháért, és látod a gyöngye szélben
fej nélkül ágáló kísértetek
sorát röpülni helyben, a szárítókötélen,
a kertfal és a pincelejárát közti térben,
mikor kigyúl egy ablak, és óriási, sárga
fény-négyszöget terít az udvar sötét fűvére,
melyet négy részre szabdal a keresztlécek árnya –
ugyanaz az udvar tíz éve, negyven éve,
s hirtelen úgy érzed: ha visszamégy
az elhagyott, üres szobába, lárma,
nevetgélés fogad, az összes villany ég,
vörösbort töltenek rég összetört pohárba,
vagy csak egyvalaki: szokott helyén, a széken,
a lámpa fénykörén túl, s azt mondja: „Visszatértem,
a telihold talán, vagy fájdalmad mágnese
testté rántotta össze ittlétemnek a térben
kóválygó lenyomatait, hogy én, aki
csak csöpögő csapokról, gázszámláról beszéltem
valaha, elmondjam, amit sose,
s te is elmondd, amit nem mondtál el, míg éltem.”

Egyirányú utca

De ami volt, az nem jön vissza többé
soha. Az idő egyirányú utca.
Örökké zuhog a jelen, s örökké
száraz lábbal kelünk át rajta: a múlt fölissza
szempillantás alatt. Lábbal előre vissza
nem szökken a műugró a trambulínra, és nem
lesz már a csorba ép, a foltos újra tiszta,
de ha mégis lehetne, hogyha valami résen,
a kozmosz féregjáratain át
zuhannál fölfelé, míg eléred azt a pontot,
ahol elromlott minden, hogy fölfejtöd a hibás
szemig a múlt kötését, másként legyen, ne mint volt,
bölcsojében fojtsd meg a zsarnokot, vagy
kivándorlásra bírd tulajdon nagyapádat,
vagy azon vedd magad észre: egyszer csak ott vagy
saját gyermekkorodban, épp vasárnap
dél van, most merik szét a húsleves,
s te fényes úrruhádban, düledt üvegszemed
rájuk emelve, a jövőendő elvetélt
embriója, merev térdekkel lépegetsz
feléjük, vagy csak egy hang, testetlen sürgetés
vagy tiltás oldaluknál, sűgod: „Tedd!” vagy „Ne tedd!”
– az is hiába volna. Nem lehet
csak egy szálát kihúzni, ha nem az összeset,
olyan szorosra szótt a múltak szövedéke.
Mint buldózer tolja maga előtt
a voltak összessége a rá következőt,
ami volt egyszer, annak nincsen sohase vége,
vétkes vagy áldozat: nem felejtesz, nem felejtök,
a sérelem sérelmet szűl, a seb
sebezne, és nincsen, ki mint bokára ejtett
szoknyából vetkező, a múltjából kilépne,
s azt mondaná: „Igen, én ezt tettem veled,
ahogy mások velem: bocsáss meg érte!”
És ha lehetne, ha mégiscsak visszatérne,
ki már soha, megint csak gázszámlákról beszélne,
csöpögő vízcsapokról, s te is csak azt felelnéd,
amit akkor, s nem mondanád: „Ne menj még!”
Fél életem viszed magaddal, hogyha elmegy!”

Párbeszéd az időről

- A: A múltnak sosincs vége. A jelen
– az is a múlt, álöltözetben.
Rozsdás lavór a még levéltelen
bodzabokor tövében, vizes böjti szelekben
fölszárnyaló papírzacskó, az égbe
kapaszkodva az ágak fekete szövedéke,
földmélyi ikreik, a gyökerek lenn –
ugyanaz a tavasz tíz éve, negyven éve:
soha nem múlik el, amit szerettem.
- B: De az idő, mint nyaktiló, lesújt.
Múlt és jelen közt ott a vérben
sikló penge. A póló, amit a szél lefúj,
s most ott hever az orgonabokor tövében,
nem röppen vissza a kötélre újra.
S ha valaki cigarettára gyújt a
szivárgó gázcső közelében,
a lángoló jelenből nincs visszaút a múltba,
két külön kontinens a „már nem” és a „még nem”.
- A: Ahogy az akna negyven éven át
ott vár a sűrű gazban
a kézre, mely kioldja lelkét, a robbanást,
ahogy a holt tavasz kísért az új tavaszban,
jéglapba zárva évtizedeket
kivár a gyűlölet, a szeretet,
amíg új kés sajog a régi sebben:
soha nem múlik el a szeretet,
ahogy nem múlik el a gyűlölet sem.
- B: Sötét hernyók a porban, mint rég: dióvirág.
De ez nem az a por, és nem az a diófa.
A pók, amelyik itt rohan le-föl a kád
falán, meg amelyik lefolyt a lefolyóba,
ugyanolyan, de nem ugyanaz mégse.
Halott anyád a gének semmilyen cselvetése
nem hozza vissza, legfeljebb az álom.
Amit egynek mutat az érzések sötétje,
idegen és sokféle napvilágon.

A: De ami napvilágnál idegen,
ott vár rád a sötétben, öröktől ismerősen.
Kinn habzik, elforr az idő, de benn
valami nem bír megváltozni mégsem
soha. A vénkor udvara felett
a gyermekkor holdja mind fényesebb,
nincs is jelen, csak múlt álöltözetben:
soha nem gyógyul be a régi seb.
Azt szeretem, akit mindig szerettem.

Dal az időről

Fésű földben, karóra víz alatt,
madártetem a hóban...
Száz év előtti karácsonyi lap
a bombatalálat érte fiókban.
Fényképcsomag: aki már nincs sehol,
vizparton áll, gyerek fölé hajol,
sötét haja lobog a nyári szélben.
Szilánkok egy ház romjai alól,
amely leégett az idő tüzeiben.

Fakó zseblámpafény erőlködik,
hogy kimentsen az éjből valamit.
Kölcsönlétre lobbantsa, ami nincs.
A múlt kihamvadt évtizedeit
villantáná törött tükördarab.
Ahogy a kő fölött beforr a hab,
ahogy a gyűrű szétfut a hangtalan vizen –
a végén ránctalan nemlét marad,
mintha sosem lett volna semmi sem.

(A vers egésze kedvéért kivételesen részleges utánközlésre vállalkozunk: a harmadik rész a Holmi, a negyedik a soproni Várhely szeptemberi számában jelent meg.)